

Kutoka kwa Abd al-Rahman bin Samra, amesema: Amesema Mtume Swalla Allaahu alayhi wa sallam:

1

“Ewe Abd al-Rahman ibn Samra, usigombe kuwa kiongozi.

2

Ukipewa uongozi kwa kugombea na ukikabidhiwa utatelekezewa.

3

Na ukipewa bila ya kuomba, utasaidiwa tu.

4

Na ukiapa kiapo na ukaona bora kuliko hicho basi toa kafara ya kiapo kisha ufanye hilo lililo bora zaidi”.⁽¹⁾

1 Imepokewa na Al-Bukhari (6622) na Muslim (1652).

Ayah

Amesema Mwenyezi Mtukufu:

﴿Wala msifanye jina la Mwenyezi Mungu katika viapo vyenu kuwa ni kisingizio cha kuacha kufanya wema na kuchamngu na kupatanisha baina ya watu. Na Mwenyezi Mungu ni Mwenye kusikia na Mwenye kujua.﴾ [Al-Baqara: 224].

﴿Mwenyezi Mungu hatakuhikeni kwa viapo vyenu vya upuuzi, lakini atakuhikeni kwa mnavyoapa kweli kweli kwa makusudio. Basi kafara yake ni kuwalisha masikini kumi kwa chakula cha wastani mnachowalisha ahali zenu, au kuwavisha, au kumkomboa mtumwa. Asiye pata hayo, basi afunge siku tatu. Hii ndiyo kafara ya viapo vyenu mnapoapa. Na hifadhini viapo vyenu.﴾ [Al-Maida: 89].

Msimulizi

Ni: Abd al-Rahman bin Samra bin Habib, Abu Saeed al-Qurashi, al-Abshmiyu, mwana wa mfalme. Alisilimu siku ya kuufungua mji wa Makka, na alikuwa mmoja wa watukufu. Jina lake lilikuwa Abd al-Ka’bah, na aliposilimu, Mtume Swalla Allaahu alayhi wa sallam akamwita Abd al-Rahman. Alishuhudia Vita vya Tabuk pamoja na Mtume rehema na amani ziwe juu yake, kisha alishiriki kuufungua mji wa Iraq, na akaivamia Khurasan wakati wa Uthman, na yeye ndiye aliyeufungua mji wa Sijistan, Kabul na nyinginezo. Alikufa huko Basra katika mwaka wa (51 AH).⁽¹⁾

Muhtasari

Kusimamia mambo ya watu ni amana kubwa, na hatari yake ni kubwa, kwa hivyo haifai kwa mtu yeyote kuomba awe mtawala, na ikiwa itamfikia bila ya maombi yake, Mwenyezi Mungu humsaidia. Muislamu asifanye kiapo chake kumzuilia kufanya wema, bali afute kiapo chake na afanye wema.

1 Tazama ufafanuzi wake katika: “Al-Tabaqat Al-Kubra” cha Ibn Sa’d (7/15), “Al-Isaba fi Tameez Al-Sahaba” cha Ibn Hajar (4/263), “Tahdheeb Al-Kamal fi Asma ‘ Al-Rijal” cha Al-Mazy (17/ 158, 159), “Siyar A’lam Al-Nubala” Al-Dhahabi (2/571, 572).

Ufahamu

1

Mtume, Rehema na Amani zimshukie, amekataza mtu kuomba utawala wa jambo moja katika mambo ya Waislamu – kama vile ufalme au uwaziri au mengineyo -; Kwa sababu ni dhima kubwa na uaminifu mkubwa katika shingo ya mmiliki wake, na akasema Mtume Rehema na Amani zimshukie kumwambia Abu Dharr Mwenyezi Mungu awe radhi naye, wakati alipomwomba uongozi: “Ewe Abu Dhur, wewe ni dhaifu, na ni amana uongozi, na utawala siku ya kiyama ni majuto na udhalili, Isipokuwa kwa yule aliyetawala kwa haki yake, na akatimiza yaliyo wajibu kwake.”⁽¹⁾

2

Kisha akaeleza Mtume rehema na Amani zimfikie, kwamba mtu akimuomba ufalme yeye mwenyewe na akapewa, atatelekezewa majukumu na Mwenyezi Mungu Mtukufu hajali shida zake, kwa hivyo huwa hamwafikishi katika nia yake, na kwa hili akasema Mtume rehema na Amani zimfikie: “Wallahi hatumkabidhi uongozi mtu yeyote aliyeuomba, wala yeyote anayeutamani”⁽²⁾.

Manabii hawamo katika hilo. Hawana madhambi, na wala hawatamani utawala wala cheo, na ndio maana Yusuf, amani iwe juu yake, alisema: “Akasema: Niweke mimi katika khazina za ardhi, mimi ni Mjuzi Mlezi” [Yusuf: 55].

3

Ama ikiwa uongozi utamjia bila ya ombi kutoka kwake, na akaomba msaada kwa Mwenyezi Mungu Mtukufu kisha akajitahidi kutekeleza majukumu yake, basi Mwenyezi Mungu Mtukufu humsaidia katika masaiibu yake, na hufaulu kuwa mshirika wake.

4

Kisha, Mtume Amani iwe juu yake akabainisha kuwa, haifai kwa Muislamu kufanya kiapo chake kuwa kizuizi cha kufanya mema. Ikiwa aliapa kwa kitu kisha akaona bora kuliko kile alichopa, basi atoe kafara ya kiapo chake, na afanye anachoona ni kheri.

Iwapo aliapa kufanya dhambi, kama vile kukata undugu, kumwacha mke wake, kumlalamikia mdaiwa, au mfano wa hayo, basi ni lazima atoe kafara ya kiapo chake, na aunge udugu na uhusiano wa jamaa na mke wake, na ampe mdaiwa wake muda wa kutosha, Yote hayo ni bora kuliko yale aliyoapa.

1 Inesimuliwa na Muslim (1825).

2 Inesimuliwa na Muslim (1733).

Mafunzo

1 Kamwe usiombe uongozi au utawala, na umuombe Mwenyezi Mungu usalama na kheri; Unaweza ukapewa utawala na ukashindwa kutekeleza majukumu yake.

2 Si vizuri kwa mwenye mikakati na akhera, eti vyeo ndio viwe hamasa zake na kipaumbele; Akasema Mwenyezi Mungu: “Haya ndiyo makazi ya Akhera tutawafanyia wale wasiotaka ukubwa katika ardhi wala ufisadi, na mwisho mwema ni wa watu wachamungu” [Al-Qasas: 83].

3 Jihadharini na matokeo ya utawala; Mtume, rehema na amani ziwe juu yake, amesema: “Hivi karibuni atakuja mtu ambaye anatumani kuanguka kutoka kwenye kilele cha Mlima, na kwamba anatumani asingetawala chochote katika mambo ya watu”.⁽¹⁾

4 Amesema Mtume Swalla Allaahu alayhi wa sallam: “Hakuna mwenye kuwasimamia watu kumi au zaidi ya hao ila atakuja kwa Mwenyezi Mungu akiwa amefungwa minyororo Siku ya Kiyama. mkono wake shingoni. Uadilifu wake utamfungua, au imuangamize dhulma yake, ambapo mwanzo wa uongozi ni lawama, na katikati yake ni majuto, na mwisho wake ni fedheha Siku ya Kiyama.”⁽²⁾

5 Saad bin Abi Waqqas, Mwenyezi Mungu amuwiye radhi, alikuwa kwenye ngamia wake, na akamjia mwanawe Umar, Mwenyezi Mungu awe radhi naye, na Saad alipomuona alisema: Najikinga kwa Mwenyezi Mungu kutokana na uovu wa mpanda farasi huyu. Akateremka na kumwambia: umeteremka kwenye Ngamia au Kondoo na ukawaacha watu wakigombea ufalme wao? Saad akajipiga kifua na kusema: Nyamaza, nimemsikia Mtume wa Mwenyezi Mungu Swalla Allaahu alayhi wa sallam akisema: “Mwenyezi Mungu humpenda mja mchamungu, tajiri na aliyejificha.”⁽³⁾

6 Watu waliotaka uongozi na wakataka kushika kuyasimamia mambo ya Waislamu wamche Mwenyezi Mungu, ili wafikie matamanio ya dharau, na makusudio ya dunia ya muda mfupi inayodharauliwa; Basi Mwenyezi Mungu akawakabidhi nafsi zao, wakazipoteza na wakawapoteza, na wakapata hasara ya dunia na Akhera.

7 Watawala wa mambo wasitumie wale walioomba mamlaka ya urais na serikali; Kwani matokeo ya hilo ni kuachwa na kutelekezwa, na Mtume, amani ziwe juu yake, alisema: “Wallahi hatumteui yeyote anayeomba kazi hii, wala yeyote anayeitamani”.⁽⁴⁾

1 Imesimuliwa na Ahmed (10940).

2 Imepokewa na Ahmad (22656).

3 Imesimuliwa na Muslim (2965).

4 Imesimuliwa na Muslim (1733).

8

Ikiwa vyeo vinakuja kwako kwa hiari bila ombi kutoka kwako, basi ikiwa unaona ndani yako nguvu na uaminifu ambao unastahili kutimiza mahitaji ya watu, basi unaweza kukubali huku ukitaraji malipo, na Mwenyezi Mungu atakusaidia.

9

Kiongozi mkuu lazima achague wasaidizi wake na wafanyakazi waadilifu; kwa kuwa Atawajibika kwa matendo yao.

10

Kiapo kisicho na maana hakizingatiwi, basi usijishughulisha na viapo vilivyotangulia ulimi wako bila kukusudia.

11

Ukiapa kwa jambo la ut'iifu, uasi, au mambo yanayoruhusiwa, na ukaona kuwa kinakuzuia na kheri kubwa kuliko ulivyoapa, Kama kuapa kutozungumza leo, basi unaona haja ya watu kwa fatwa na mawaidha yako, basi toa kafara ya kiapo chako na lipe kipaumbele lililo muhimu zaidi kuliko lililo muhimu.

12

Kanuni ya msingi katika viapo ni kuwa mwenye kula kiapo anatimiza alichopa, basi kiapo hakitenguliwi isipokuwa kwa sababu. Akiapa havai vazi hili, basi kushika kiapo ni muhimu zaidi kuliko kutoa kafara ya kiapo. Akasema Mwenyezi Utakasifu ni Wake: "Na lindeni viapo vyenu" [Al-Ma'idah: 89].

